

Maxl byl postrachem. Měl rád oheň...

Náhoda. Mnohdy stojí za velkými věcmi. V tomto případě dala Žďáru historický román o autentické osobnosti, paliči Maxmiliánu Novotnému.

■ Lenka Kopčáková

Román napsala žena, která doposud neměla ke Žďáru žádný vztah. Ale nyní jak říká, zná jej snad lépe než leckterý Žďáran.

Annou Strnadovou před časem zaujalo vyprávění zdejšího patriota a spisovatele Zdeňka Vyhliďala.

„Byla jsem na fakultě jeho studentkou. Pak jsme se neviděli čtyřicet roků, a já jednou pana Vyhliďala našla na netu a poprála mu ke kulatinám,“ vzpomíná.

A tak se opět setkali. Tehdy Anna Strnadová měla jen několik povídek, které nechala učiteli přečíst... „To on mě dostal ke psaní. Nikdy bych neměla odvahu poslat knihu nakladateli,“ uvádí. „Ta první mi vyšla až v roce 2015. Všude říkám, že jsem opožděná,“ směje se.

Anna Strnadová, rodačka z Petrova nad Desnou vystudovala Pedagogickou fakultu UP v Olomouci, obor čeština-francouzština. Pak roky kantořila.

„To, že mi pan doktor Vyhliďal nabídl materiál pro Maxla, byla náhoda. Nádherná náhoda. Do české historické prózy tak přibyl román z vašeho města,“ říká skromná žena.

Silný příběh žďárského paliče 19. století

Spisy soudního procesu se žďárským žhářem z c.k. Krajského soudu v Jihlavě a sesbírané vzpomínky lidí předal žďárskému spisovatelovi, kdysi v 70. letech, tehdejší patriot města a bývalý ředitel měšťanky František Mokrý. Sám Maxla osobně znal. Když palič v roce 1910 zemřel, Františkovi Mokrému bylo 19 let.

Výzvu přijala s nedůvěrou

„Pan Vyhliďal mi svěřil, že pracuje na jiné knize a že by možná tuto už nestihl poslat k vydání,“ vysvětluje Anna Strnadová. Výzvu, aby psala o trestanci na základě čtyřiceti listů překladů soudních spisů, prý přijala celkem s nedůvěrou. „Bála jsem se, že nezvládnou zpracovat psychologii tragických zážitků. Ale protože jsem nechtěla svého učitele zklamat, pustila se do toho,“ ohlíží se. Děj se jí pod rukou začal odvíjet do široka a postupoval bez jakýchkoli zádrhelů... „Je jasné, že jsem řadu věcí musela dokreslit, ale myslím si, že jsem nakonec vytvořila pravdivý obraz člověka, potres-

taného za všechny žháře na Žďársku,“ říká. Autorce se také podařilo upřesnit fámy, které už o Maxlovi kolovaly. Třeba o jeho opakovaných útěcích. „Podle soudních záznamů byly jen dva, a také všechny požáry, které zaviniil a nezaviniil,“ říká.

Román Anna Strnadová napsala za čtyři měsíce. „Myslím, že mi pomáhal i pan Mokrý, tam odněkud shůry, a nakonec i Maxl. Také historie jeho vydání byla zvláštní,“ naznačuje.

V květnu 2018 poslala román do pražského nakladatelství, které ovšem nechce jmenovat. Redaktor slíbil, že se do měsíce podívá, jestli by rukopis přijali. Ale dále autorka slyšela už jen vytáčky, že nemá čas jej přečíst...

„Tohle odmítnutí trvalo až do Vánoc. Nakonec jsem román poslala poslední možný den (30. 12.) do literární soutěže Knížního klubu,“ vzpomíná.

Zde román uspěl a proboujel se do finále 24. ročníku Literární ceny KK. Jak úspěšně - to se dozví účastníci autorského čtení s Annou Strnadovou již 10. září ve žďárské knihovně. Vítěz prestižní soutěže bude vyhlášen týden předtím a kniha do té doby také vyjde.

Na otázku ŽN, která informace z historických podkladů autorku nejvíce překvapila, Anna Strnadová říká, že to byla určitě výše trestu 18 let za podpálení tří stodol a drobné krádeže (trest si Maxl odseděl v nejtěžším žaláři v Kartouzích) ... „a dále navíc mstivá snaha některých soudců, kteří se odvolali a žádali doživotí,“ dodává autorka.

První pohřbený na Jamské

„Román je vynikající, četl jsem jej v rukopise,“ říká spisovatel Zdeněk Vyhliďal. Je potěšen, jak dobře autorka

ANNA STRNADOVÁ

indicie od Františka Mokrého využila.

„Žďárský rodák Maxmilián Novotný byl odsouzen v roce 1863 za žhářství. Paralelně s jeho pobytem ve vězení je v románu zachycen i život Maxlovy družky a nemanželského dítěte,“ informuje Z. Vyhliďal.

Do literatury tak vstoupila nejen postava známého paliče, ale i tehdejší město Žďár na Moravě v letech přelomu 19. a 20. století, i s jeho obyvateli. Potomci ještě žijí.

„Zajímavé je i to, že po návratu ze žaláře se Maxmilián Novotný ve Žďáře oženil, živil se jako hodinář, spravoval i vězní hodiny. Je prvním člověkem uloženým na hřbitově Jamská,“ dodává Zdeněk Vyhliďal.

Byli jsme tři: Já – Max – a Novotný

Jak si kdysi zaznamenal sběratel místní historie František Mokrý (vyšlo po jeho smrti v knize Osobnosti) ...pamatuje na Maxmiliána Novotného, vulgo Maxla z doby, když bylo Mokrému 8 – 19 let.

Bydlel ve Veselské ulici č.p. 59, první domek po levé straně, hned za Veselskou branou...

František Mokrý si zapsal:

...Moji rodiče o Maxlu hovořovali,

Vychází kniha Maxl žhář

■ ...Budova věznice na něho působila strašidelně, nová stavení obehnaná dalšími zdmi, bránila jakémukoli útěku. Strážmistr předal papíry veliteli věznice a chtěl se ještě rozloučit se svým vězněm. V jeho tváři zachytil zděšení.

Maxlova postava se roztřásla, stráž s ním smýkla za dveře. Pokřik drsných hlasů a dupot těžkých kroků splášily jeho srdce ještě víc. Ozvěna dubových vrat doznívala v dlouhé chodbě, zalézala do každé skuliny, až zmlkla zaklíněna ve škvírách plesnivých zdí. Maxl zmizel světu na nekonečných osmnáct let...

Tragický příběh tesaře, smolaře a posléze psance a vězně Maxla Novotného ze Žďáru unese čtenáře do druhé půli 19. století, do nelehkých dob, kdy v českých vsích práce nebyla a zbýval jen hlad, vojna, zoufalství, zrada a zločin.

Silný příběh o zpřetrhaných vazbách jedné mladé rodiny, o velkých zklamáních a trpělivém čekání doplňují obrazy z každodenního života obyčejných lidí žijících před necelými dvěma sty lety v Posázaví.

jaký to byl postrach celého města jako vyhlášený a odvážný palič. Když se vrátil po odpykání trestu, že byl dobrý člověk, pracovitý, pobožný, šikovný řemeslník, soustružník, dovedl spravovat všechno, zvláště pak hodiny a hodinky.

...Max Novotný po návratu z arestu nevyhýbal se společností. Chodil pravidelně v neděli do hostince Hynka Letovského. Jednou se ho ptali jeho spolustolovníci: „Kdo vlastně z té paličské party zapaloval ty domy ve Žďáře?“ Odpověděl: „Byli jsme tři.“ Všeobecný údiv. – Novotný pokračoval: „Já – Max – a Novotný.“

...Ku konci života Max. Novotný oslepl, byl odkázán na pomoc spoluobčanů. Opravdu měl velikou bídu. Obecní zastupitelstvo odhlasovalo, aby mu byla vyplácena pravidelná měsíční podpora. Maxmilián Novotný zemřel 23. 9. 1910, byl stár 80 roků.

Z vězeňského spisu v Kartouzích

Maxmilián Novotný - náboženství katolické, stav svobodný, zaměstnaní tesařský pomocník a vysloužilý voják.

Velikost 64 palců, podsaditý, obličej kulatý, vlasy blond, čelo vyklenuté. Oči hnědé, nos malý široký, zuby zdravé, řeč moravská.

Při nástupu trestu zdrav, ke všem i zostřeným nálezům schopný. Obviněný zdá se mimořádně dobré mysli a bezstarostný. Umí číst a psát.

Pro žhářství a krádež, pro překročení zákona nošení zbraní odsouzen na 18 roků těžkého žaláře (21. 8. 1863).

...C.k. vězeňská inspekce v Kartouzích sděluje 8. 1. 1864, že podle usnesení disciplinární komise v Jihlavě ze dne 17. 11. 1863 trest 20 ran holí byl proveden.

Vaše Veličenstvo!

V nejhlubší úctě podepsaný Maxmilián Novotný, toho času vězeň c.k. vězeňského ústavu v Kartouzích, odvažuje se prosit Vaše Veličenstvo v nejhlubší úctě a oddanosti s ohledem na Vaši nejmilostivější shovívavost o prominutí zbytku trestu...(po odpykání 16 roků a 6 měsíců těžkého vězení).

...C.k. vrchní soud zemský v Brně oznamuje 3. 9. 1879 c.k. Krajskému soudu v Jihlavě, že Maxmilián Novotný byl ve vězení v Kartouzích trestán 8 měsíčním těžkým žalářem pro krádež. Tím se prodlužuje pobyt ve věznici v Kartouzích o 8 měsíců, tj. od 21. 9. 1881 do 21. 5. 1882.

ILUSTRACE jsou z přebalu knihy.